

IZVJEŠĆE sa studijskog posjeta institucijama u Ujedinjenom Kraljevstvu (UK) koje se bave prikupljanjem i analizom podataka iz sustava visokog obrazovanja

Sudionici posjeta:

Marina Grubišić, Davor Jurić, Marina Cvitanušić Brečić

Institucije s kojima su održani sastanci tijekom posjeta:

29.6.2016. [HESA - Higher Education Statistics Agency](#)

30.6.2016. [JISC](#)

1.7.2016. [QAA - Quality Assurance Agency for Higher Education](#) (londonski ured)

U okviru priprema za nadogradnju postojećeg sustava za prikupljanje podataka o visokim učilištima (Mozvag), kojeg AZVO koristi u postupcima vrednovanja, troje djelatnika Odjela za analitiku i statistiku AZVO-a posjetilo je institucije koje se bave prikupljanjem, diseminacijom i analizom podataka o visokom obrazovanju u UK. Važno je napomenuti da UK nema jedinstven sustav visokog obrazovanja jer je visoko obrazovanje u nadležnosti pojedinih zemalja u sastavu UK, koje imaju svaka na svojoj nacionalnoj razini više tijela koja se bave pojedinim dijelovima visokog obrazovanja (osiguravanje kvalitete, financiranje i dr.). Djelatnici AZVO-a u posjetu su se fokusirali na sustav u Engleskoj, gdje uz tri agencije koje su posjetili, treba spomenuti i Higher Education Funding Council for England (HEFCE) te Student Loans Company (SLC), koje zajedno s QAA, HESA-om i JISC-om reguliraju visoko obrazovanje u Engleskoj.

Tri agencije koje su djelatnici OAS-a posjetili imaju dugu povijest suradnje na projektima, posebno HESA i JISC koji kroz međusobnu suradnju pružaju uslugu *Business intelligence* - [nacionalne poslovne obavještajne službe u području visokog obrazovanja](#) kroz informacijski sustav u kojem se prikupljaju na godišnjoj razini detaljni podaci o visokim učilištima, s naglaskom na podatke o studentima i financijama. Sustav obuhvaća podatke iz nekoliko baza od kojih su osnovne [Heidi](#) - the Higher Education Information Database for Institutions te [Heidi Plus](#) i [Heidi Lab](#), a podaci su u znatnoj mjeri dostupni javnosti, dok se specifični izvještaji izrađuju prema pojedinačnim zahtjevima (npr. tvrtki, stručnih tijela i sl.) pri čemu se te usluge naplaćuju. U budućnosti ove agencije namjeravaju proširiti suradnju kroz daljnji razvoj novih rješenja za neke od dugoročnih problema s kojima se suočava sektor visokog obrazovanja u Velikoj Britaniji (sve veći zahtjevi za transparentnošću financiranja sustava i usmjeravanje financiranja u "problematična" područja, koja se identificiraju upravo kroz spomenuti sustav).

Sastanak HESA

HESA je neprofitna organizacija čiji je osnovni cilj prikupljati podatke od visokih učilišta te ih u dogovorenom obliku dostavljati vladi UK te dionicima u sustavu obrazovanja koji reguliraju određene

Projekt „Unapređenje sustava osiguravanja i unapređenja kvalitete visokog obrazovanja“ sufinancirala je Europska unija u okviru operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali iz Europskoga socijalnog fonda.

Sadržaj ovoga dokumenta isključiva je odgovornost Agencije za znanost i visoko obrazovanje.

dijelove visokog obrazovanja (financiranje - HEFCE, osiguranje kvalitete - QAA) kako bi donosili odluke na temelju tih podataka. Osim toga, HESA izrađuje službena statistička izvješća koja u različitim oblicima javno objavljuje na svojim stranicama kako bi bili dostupni široj javnosti (VU, znanstvenicima, potencijalnim studentima, privatnim tvrtkama, medijima i sl.). Važno je napomenuti da HESA ne analizira, odnosno ne tumači podatke VU, već ih samo distribuira onima kojima su potrebni.

Iz razgovora s djelatnicima HESA-e o njihovoj ulozi u sustavu visokog obrazovanja dobili smo informaciju da je preduvjet njihovom osnivanju bila odluka najviših tijela (na razini Vlade) da cilj u području visokog obrazovanja treba biti ostvarivanje maksimalne transparentnosti poslovanja i financiranja visokih učilišta koja koriste bilo kakav oblik javnog financiranja (financiranje VU, financiranje studentskih stipendija ili inozemnih studenata). Način za postizanje tog cilja bio je osnivanje zasebne agencije (HESA) čija će osnovna uloga biti prikupljanje i analiza podataka o svim takvim visokim učilištima. Izrađen je sustav Heidi kao *web-based* servis upravljanja informacijama, koji omogućuje jednostavan pristup brojnim kvantitativnim podacima o visokom obrazovanju. U sustavu se prikupljaju podaci o studentima (demografski podaci, uspješnost studiranja, zapošljavanje nakon studija), o kampusu VU, o financijskom poslovanju, o zaposlenima te o upravljanju resursima (nekretninom).

Djelatnici HESA su naglasili da je preduvjet redovitoj dostavi podataka o poslovanju VU u sustav bilo donošenje pravnih propisa kojima je jasno propisana obaveza za sva VU koja koriste javno financiranje dostavljanja podataka o svojem poslovanju u sustav u obliku i na način koji propiše HESA (definirani su kod i struktura podataka koji se trebaju dostaviti). Pri tom HESA ne utječe na odabir software-a koji će VU koristiti, ali propisuje na koji način je potrebno dostaviti određene podatke u bazu i svaka tvrtka čiji software koriste VU koja podnose podatke u Heidi ima obavezu prilagoditi svoj software ako dođe do tehničkih promjena u sustavu Heidi. Nakon što se podaci dostave u sustav, HESA ih provjerava putem automatiziranih logičkih naredbi koje sam sustav pokreće, ali kao zadnji korak u verifikaciji podataka predviđena je i "ručna provjera" koju obavljaju djelatnici HESA-e pregledavajući podatke i tražeći u njima nelogičnosti. Ipak, sami djelatnici HESA-e priznaju da sustav Heidi nije savršen te da su neka rješenja u njemu donesena s ciljem da se ispuni cilj prikupljanja podataka ("*fit for purpose*"), iako bi logika nalagala da se ti podaci vode na drugačiji način (npr. podatak o studijskom programu je vezan na studenta a ne obrnuto, ali to je zato jer je student polazna točka kod analize podataka).

Problemi na koje HESA nailazi u prikupljanju podataka uglavnom su vezani uz dobivanje podataka iz Škotske i S. Irske zbog razlika u financiranju sustava visokog obrazovanja. Ipak, sve veći broj VU je uključen u Heidi sustav i on trenutno obuhvaća sva javne institucije VO i preko 100 privatnih.

Sve institucije koje daju podatke u Heidi imaju i mogućnost pregledavanja podataka drugih VU u tom sustavu, a na temelju podataka iz sustava, odnosno statističkih izvješća, moguće je uspoređivati VU prema određenim kriterijima. Ova funkcionalnost otvara mogućnost nekoj vrsti "rangiranja" VU, s čim se HESA ne slaže, ali ostavljaju mogućnost koristi od usporedbe VU prema određenim kriterijima (The Sunday Times i The Guardian izrađuju godišnje rang liste VU prema dostupnim podacima).

HESA se primarno financira iz pretplata VU koja koriste sustav Heidi, kao i od naknada za izradu prilagođenih izvještaja na zahtjev pravnih osoba koje zatraže određene podatke. S obzirom da o financiranju ovise i njihovi planovi za daljnji razvoj, HESA naglasak svojeg poslovanja i postojanja stavlja na korist koju od njenih usluga imaju VU i društvo u cjelini.

Sastanak JISC

Djelatnici OAS-a su sudjelovali na prezentaciji *Heidi Lab* sustava u okviru službenog događanja organiziranog za predstavnike visokih učilišta koja koriste Heidi sustav. Na događanju su predstavljene različite mogućnosti korištenja podataka i načina izvješćivanja i prezentacije podataka iz sustava Heidi. Sama VU su predložila nekoliko vrsta izvještaja kakvih bi željeli iz dobivati iz sustava, te se o tim prijedlozima glasovalo da se odluči koji od njih će postati obavezni, odnosno službeni.

Prikazani primjeri pokazali su da transparentni podaci iz sustava visokog obrazovanja pronalaze brojne primjene.

Prvi tim pokazao je na koji način koriste podatke prikupljene od svojih studenata na samom ulasku u visoko obrazovanje. Prikupili su podatke o svim maturantima u srednjoj školama i usporedili su ih podacima o upisanim studentima na njihovom visokom učilištu. Naglasak je na podzastupljenim skupinama i iz kojih škola one dolaze. Potom su napravili profil srednjih škola iz kojih najmanji broj učenika upisuje njihove studijske programe te će imati usmjerene akcije upravo na podzastupljene skupine učenika u tim školama.

Drugi tim je koristio podatke prikupljene u HESI, ali i podatke s tržišta rada. Njihovo osnovno pitanje je gdje se zapošljavaju njihovi studenti po završetku studija. Imaju točne podatke o tome jesu li zaposleni u struci i vrlo zanimljivo grafički prikazuju usporedbu radnih mjesta i plaća onih s visokim obrazovanjem i onima bez njega.

Treći tim se posvetio temi doktorskih studenata i njihovom uspjehu tijekom studija. Uspoređivali su podatke o izvoru financiranja ovakvih studenata i koliko su uspješni u studiju, odnosno koliko ih u prosjeku odustaje od studija.

Sastanak QAA - London

QAA je agencija za osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju na području cijele Velike Britanije, a osim u Gloucesteru, gdje joj je sjedište, ima urede i u ostalim zemljama UK (u Londonu, Glasgowu i Cardiffu). Iako su u različitim zemljama unutar UK različiti sustavi visokog obrazovanja, svi moraju biti usklađeni s [UK Quality Code for Higher Education](#). Agencija svojim postupcima upravo to provjerava. Kako je sam postupak dominantno utemeljen na procedurama, dosta se razlikuje od naše prakse. Više o sustavu OK u UK može se pročitati u dokumentu [Priručnik: Quality assurance in UK higher education - A guide for international readers](#).

Agencija izrađuje profil svakog visokog učilišta, kao sastavni dio postupka, za što se ponovo koriste podaci koje je prikupila HESA. Povjerenstva koja posjećuju VU u sastavu moraju imati jednog studenta te dva člana od kojih je jedan u pravilu viši administrativni službenik koji se bavi poslovima iz područja osiguravanja kvalitete na svojem VU. Članovi povjerenstva ne moraju imati kvalifikacije niti znanje iz područja kojem pripadaju studijski programi VU koje se vrednuje (u QAA smatraju da svaki profesor na VU treba biti stručnjak za vrednovanje ishoda učenja), što je jedna od značajnijih razlika u odnosu na našu praksu, ali se može objasniti činjenicom da je u UK naglasak vrednovanja na postupcima OK, a ne na studijskim programima, koje oni niti ne vrednuju (zbog prava samoakreditacije koja imaju VU).

Na službenim internetskim stranicama agencije javno je dostupna baza podataka [QAA Knowledgebase](#), koja sadrži primjere dobrih praksi i preporuke iz svih postupaka koje je agencija provela. Uz to što je zaposlenici QAA koriste u svakodnevnom radu za analize postupaka, njena dodana vrijednost je svakako u tome što je koriste sama visoka učilišta za kvalitetniju pripremu u samom postupku.

Jedna od specifičnosti organizacije QAA je i podatak da su u agenciji organizirani samostalni uredi koji se bave analizom i razvojem sustava osiguranja kvalitete te da postoji zaseban odjel koji daje podršku i prati visoko učilište cijelo vrijeme za trajanja postupka.

Zaključci i prijedlozi za AZVO

Iako je sustav VO u Hrvatskoj i UK različit, osobito u načinu upravljanja tim sustavom, činjenica je da odluke svih institucija u sustavu VO u UK počivaju u velikoj mjeri na podacima koje prikuplja i distribuira HESA pa je logično zaključiti da je preduvjet donošenja kvalitetnih odluka postojanje jedinstvenog mjesta na kojem se prikupljaju podaci iz sustava VO. Za razliku od HESA-inog sustava u

kojem svako VU ima svoj software kojim vodi evidenciju i prikuplja podatke te ih isporučuje u sustav Heidi, Hrvatska ima objektivnu prednost jer brojna hrvatska VU koriste isti sustav (ISVU) te bi zajedničko povezivanje bilo jednostavnije i ekonomičnije od UK modela. Preduvjet za pokretanje promjena u tom smjeru jest odluka na višim instancama (u Vladi i MZOS-u) da se ide u razvoj, odnosno izgradnju takvog sustava u cilju boljeg pregleda situacije u VO, ali i boljeg i transparentnijeg upravljanja javnim novcem kojim se VU financiraju. Postojanje nacionalnog sustava za prikupljanje podataka o VO omogućilo bi i redovito izdavanje publikacija o VO po uzoru na dobre prakse europskih zemalja (primjer za Englesku je publikacija [HE in England - 2015](#)).

Engleski primjer suradnje između HESA-e i JISC-a te drugih institucija, uključujući i sama VU, u izgradnji i razvoju informatičkih alata za pružanje informacija o VO, može poslužiti kao primjer dobre prakse te biti poticaj i hrvatskim institucijama, osobito AZVO-u i Srcu da više surađuju u izgradnji informacijskih alata za prikupljanje i distribuciju podataka o VO u RH.

AZVO bi mogla i trebala, po uzoru na QAA Knowledgebase, izraditi bazu podataka s primjerima dobrih praksi u vrednovanjima i možda primjerima loših praksi, odnosno najčešćih problema s kojima se u vrednovanjima susrelo. Sve potrebne informacije za izradu takve baze već postoje, pa je prijedlog OAS-a da se u skoro vrijeme održi inicijalni sastanak između nadležnih odjela AZVO-a, koji bi sudjelovali u izradu baze, odnosno koji su nadležni za pojedina vrednovanja.